

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
SILVIO MELI**

LL.D.; Dip. Stud. Rel.; Dip. Can. Matr. Jur. & Proc.;
Cert. Jur. & H.R. (Strasbourg);
P.G. Dip. European Competition Law (King's College, London),
P.G. Dip. European Law (King's College, London).

Illum l-4 t'Ottubru, 2016.

Rikors Numru 1011/2008 SM

**Anthony Joseph Galea
(I.D. Card 89282 M)**

VS.

Vassallo Builders Limited

Il-Qorti,

1.0. Rat ir-rikors gurantat promotur datat is-6 t'Ottubru, 2008, li permezz tieghu r-rikorrenti sintetikament espona is-segwenti:

1.1. Illi jahdem mas-socjeta` intimata;

- 1.2. Illi fid-29 t'Awwissu, 2007, għall-habta tas-2.30p.m. u t-3.00p.m. kien qiegħed jahdem il-Birgu flimkien ma' Carmelo Scicluna;
- 1.3. Illi waqt li kien qed jifta' materjal mill-art għal isfel, inqaslet hadida u dahlet f'għajnejh ix-xellugija u kellu jigi rikoverat l-isptar;
- 1.4. Illi rizzultat tal-istess incident imputabbli biss lis-socjeta` intimata r-rikorrenti sofra dizabilita` permanenti;
- 1.5. Illi hadd ma tah hwejjeg protettivi għal dan ix-xogħol għajr kappell tal-plastik;
- 1.6. Illi konsegwentement kellu jintavola l-procedura odjerna, biex is-socjeta` intimata jkollha l-opportunita` tghid għaliex din il-qorti m'għandiex:
 - 1.6.1. Tiddikjara li s-socjeta` konvenuta hi responsabbli għad-danni sofferti mir-rikorrenti meta intlaqat minn hadida f'għajnejh waqt li kien fuq xogħol ta' demolizzjoni edilizja;
 - 1.6.2. Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti, jekk hemm bzonn permezz ta' periti li jigu nominati;
 - 1.6.3. Tikkundanna lis-socjeta` intimata għall-istess;
 - 1.6.4. Bl-ispejjez kontra s-socjeta` intimata;
2. Rat l-ordni ta' din il-qorti diversament preseduta datat it-13 t'Ottubru, 2008, li permezz tiegħu tat l-ordnijiet procedurali hemm indikati lis-socjeta` intimata, (ara foll 5);
- 3.0. Rat ir-risposta guramentata tas-socjeta` intimata datata t-12 ta' Novembru, 2008, li permezz tagħha sintetikament wiegħbet bil-mod segwenti:
 - 3.1. Illi *stante* li l-incident in dizamina ma garax tort tas-socjeta` intimata, l-ewwel talba tar-rikorrenti għandha tigi respinta;

- 3.2. Illi min-naha taghha s-socjeta` intimata ottemperat l-obbligi taghha li thares is-sahha u s-sigurta` tal-impjegati taghha, fosthom ir-rikorrenti;
- 3.3. Illi ghalhekk, anke t-tieni talba tar-rikorrenti ghandha tigi respinta *stante* li m'hemmx danni x'jigi likwidati;
- 3.4. Illi bla pregudizzju ghall-premess:
 - 3.4.1. Jispetta lir-rikorrenti li jgib il-prova dwar id-danni;
 - 3.4.2. Jispetta wkoll lill-istess rikorrenti li jipprova l-kondizzjoni medika prezenti u attwali tieghu, rizultat tal-allegat incident in dizamina;
- 3.5. Illi anke t-tielet talba tar-rikorrenti ghandha tigi respinta *stante* li s-socjeta` intimata m'ghandiex tigi ikkundannata thallas danni lill-istess rikorrenti;
- 3.6. Salv risposti ulterjuri;
4. Rat id-digriet taghha diversament preseduta datat il-25 ta' Frar, 2009, li permezz tieghu innominat lill-assistent gudizzjarju hemm indikata, (ara foll 14 u 20);
5. Rat id-digriet ulterjuri tal-istess qorti preseduta kif indikata fil-paragrafu precedenti datat is-27 ta' Marzu, 2012, li permezz tieghu innominat lill-espert oftalmologu hemm indikat, (ara foll 46 u 47);
6. Rat id-digriet taghha kif issa preseduta datat id-29 t'ottubru, 2016, li permezz tieghu, wara talba appozita tal-abbli rapprezentant legali tal-partijiet, awtorizzat lill-istess biex jittrattaw il-kaz bil-modalita` u fit-termini hemm indikati, (ara foll 111);
7. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tardiva tar-rikorrenti datata s-16 ta' Frar, 2016, (ara foll 124), li qed tigi accettata *in atti* in vista tal-visto tal-kontro-parti, u dik ukoll tardiva tas-socjeta` intimata datata z-17 ta' Mejju, 2016, (ara foll 134), li qed tigi accettata *in atti* in vista tal-visto reciproku, (ara foll 134);
8. Semghet ix-xhieda prodotta quddiema kif issa preseduta;

9. Ezaminat id-dokumenti kollha pprezentati *in atti* inkluzi d-dikjarazzjonijiet guramentati ipprezentati u r-relazzjoni tal-espert mediku fuq riferit;

Ikkunsidrat:

- 10.0. Illi l-fatti li taw lok għall-procedura in dizamina jistgħu jigu sintetikament kompilati bil-mod segwenti:

- 10.1. Illi r-rikorrenti hu impjegat tas-socjeta` intimata;
- 10.2. Illi fid-29 t'Awwissu, 2007, r-rikorrenti kien assenjat xogħol f'post anitk lejn Sant' Anglu l-Birgu, flimkien ma' Carmelo Scicluna;
- 10.3. Illi dakinhar tal-incident ir-rikorrenti u l-kollega tiegħu indikat fil-paragrafu precedenti kienu ngħataw ir-responsabbilita` li jnaddfu it-terrapin pjuttost goff li kien hemm fuq is-sitt fejn kien qed isir ix-xogħol u wara jikinsu u jigbru l-hmieg, (ara foll 82);
- 10.4. Illi għal dan ix-xogħol ir-rikorrenti ingħata wkoll karretta u xkupa, (ara foll 82);
- 10.5. Illi l-materjal li r-rikorrenti kellu jnaddaf kien konsistenti f'gebel, injam u hadid;
- 10.6. Illi waqt li r-rikorrenti kien okkupat jagħmel dan ix-xogħol, hekk kif tefa' gebla mit-tieqa tal-fond fejn kien qiegħed jahdem, inqalghet hadida li taret u baqgħet diehla taht ghajnejh ix-xellugija, (ara foll 1, 16, 78 u 79);
- 10.7. Illi rizultat tal-istess ir-rikorrenti ma bediex jara bid-demm li hareg u ttiehed l-isptar biex jigi medikat, (ara foll 1, 16 u 79);
- 10.8. Illi skont l-espert oftalmologu espressament nominat minn din il-qorti diversament preseduta biex jezamina lir-rikorrenti u jirrelata fir-rigward, minhabba fis-sitwazzjoni deskritta fil-paragrafu precedenti ir-rikorrenti soffra dizabilita` permanenti fl-ammont ta' 17%, (ara foll 53);

Ikkunsidrat:

11. Illi rigward id-dizabilita` riskontrata indikata fil-paragrafu precedenti din il-qorti qed tistrieħ kompletament fuq l-istess relazzjoni peritali *stante* li m'ghandiex il-kapacitajiet necessari li tikkonfuta l-istess;

Ikkunsidrat:

12.0. Illi fil-hin tal-incident in dizamina jirrizultaw ukoll is-segwenti:

- 12.1. Illi r-rikorrenti ma kienx liebes ilbies protettiv hlief għall-kappel tal-plastik, (ara foll 1);
- 12.2. Illi l-istess rikorrenti ma kienx liebes nuccali protettiv, (ara foll 1);
- 12.3. Illi in effetti r-rikorrenti jsostni li s-socjeta` intimata ma tatux ilbies protettiv, ghajr għall-*boots*, (ara foll 79), u kappell tal-plastik, (ara foll 1);

Ikkunsidrat:

13.0. Illi fir-rigward tal-ilbies protettiv, il-*foreman* tas-socjeta` intimata jsostni s-segwenti:

- 13.1. Illi s-socjeta` intimata tat l-ilbies protettiv kollu lill-impjegati kollha tagħha li jippermettilhom jahdmu dak it-tip ta' xogħol fis-sigurata`, (ara foll 83);
- 13.2. Illi dan is-sett t'ilbies protettiv inghatalu qabel ma r-rikorrenti kien qed jagħmel ix-xogħol fejn wegħha, (ara foll 83);
- 13.3. Illi kien għalhekk id-dover tar-rikorrenti li jgorr dan l-ilbies protettiv kull darba fuq ix-xogħol u juzhom qabel jibda jahdem, (ara foll 83);
- 13.4. Illi l-vestwarju li s-socjeta` intimata tat lir-rikorrenti biex jahdem bih bhala tagħmir għas-sigurta` tiegħu fuq il-post tax-xogħol kien is-segwenti: (ara foll 83)

- 13.4.1. Elmu protettiv;
- 13.4.2. Sidrija ta' kulur isfar għall-vizibilita`, (ara foll 103);
- 13.4.3. Zarbun;
- 13.4.4. Nuccali protettiv;
- 13.4.5. Ingwanti, (ara foll 103);
- 13.5. Illi skont ex-impjegat tas-socjeta` intimata l-vestwarju fuq indikat kien jinghata lill-haddiema kollha impjegati magħha, (ara foll 103);
- 13.6. Illi *di piu`*, jirrizulta assodat ukoll li lill-istess haddiema kienu jinghataw "*replacement*" meta jkun hemm bzonn, senjatament l-ogetti kienu jigu sostitwiti, (ara foll 103);
- 13.7. Illi kienet ukoll il-prattika tal-azjenda *de quo* illi meta l-haddiema fuq ix-xogħol jitolbu xi haga relatata mas-sigurezza il-foreman tal-istess kien ifornihom bil-bzonnijiet tagħhom "... mill-ewwel, minghajr problemi ta' xejn", (ara foll 103);

Ikkunsidrat:

- 14.0. Illi fir-rigward tal-vestwarju u ekwipaggament in dizamina, l-istess *foreman* isosstni s-segwenti:
- 14.1. Illi dan kien kollu inghata lir-rikorrenti (ara foll 83), u dawn jigu debitament registrati fir-rekords tas-socjeta` intimata, (ara foll 84);
- 14.2. Illi r-rikorrenti qatt ma informa lis-socjeta` intimata li kien intilef xi tagħmir minnha provdut lilu, (ara foll 83);
- 14.3. Illi *di piu`*, l-istess socjeta` intimata kienet gia` ssottomettiet twissjija formali u ufficjali kontra r-rikorrenti *stante* li ma kienx liebes is-sidrija safra u l-elmu protettiv kif dovut, (ara foll 83 u 101);

Ikkunsidrat:

- 15.0. Illi rigward in-nuccali protettiv in dizamina jinghad specifikament ukoll is-segwenti:
 - 15.1. Illi dan in-nuccali inghata lir-rikorrenti, (ara foll 83);
 - 15.2. Illi *di piu`*, nuccalijiet, *goggles* u ingwanti jkunu dejjem fuq il-bank tax-xoghol u jkunu l-impjegati stess li jirrikjeduhom, li jigu ghalihom, u jinghatawlhom, (ara foll 84);
 - 15.3. Illi dakinhar tal-incident ma talabx li jinghata l-oggetti indikati fil-paragrafu precedenti, (ara foll 84);
 - 15.4. Illi finalment, *il-foreman* in dizamina jsosstni li *stante* li x-xoghol li r-rikorrenti kien assenjat li jaghmel kien meqjus li kien tat-tip li jsibuh bhala *light duty*, l-istess rikorrenti ma kellux bzonn l-uzu tan-nuccali in dizamina, (ara foll 84);

Ikkunsidrat:

16. Illi sintetikament ir-rikorrenti jsosstni li s-socjeta` intimata hi responsabbli ghall-incident in dizamina li rizultat tieghu hu sofra d-dizabilita` permanenti fuq riferita, (ara paragrafu numru ghaxra punt tmienja, (10.8.), aktar qabel), u dan, ghaliex m'inghatax nuccali protettiv waqt li kien qieghed impenjat fuq xogholu jitfa materjal edilizju mis-sular ta' fuq ghal isfel, (ara foll 78 u 79);
- 17.0. Illi min-naha taghha s-socjeta` intimata ssosstni sintetikament is-segwenti:
 - 17.1. Illi x-xoghol moghti lir-rikorrenti dakinhar tal-incident kien wiehed ikkunsidrat bhala *light duty*, (ara foll 84);
 - 17.2. Illi hi r-responsabbilita` tar-rikorrenti li jilbes l-ilbies protettiv fuq il-lant tax-xoghol;

- 17.3. Illi fl-okkazzjoni in dizamina l-intimat ma adottax prattika ta' xoghol accettata f'dan il-qasam partikolari meta, biex jespleta l-inkarigu lilu moghti, beda jifta' l-materjal minn tieqa f'sular ghal isfel fit-triq;
- 17.4. Illi dan ix-xoghol partikolari ta' tnehhija ta' materjal mill-fond in dizamina kellu jsir billi:

“... mix-xaft jaghmlu *barriers* u jwaddbu t-terrapien minn fuq bix-shooters mix-xaft... wara li jaghmlu dan jergghu jimpalawh u jiftgħu fi *skip*”, (ara foll 82);
- 17.5. Illi pero` jirrizulta li dawn il-“*collapsible tubes*” biex minnhom jiftgħu t-terrapin minn fuq għal isfel m'ngħatawx, (ara foll 112);
- 17.6. Illi minflok ingħataw pala u karretta, (ara foll 112);
- 18.0. Illi skont ir-*risk assessment*, jew ahjar, il-valutazzjoni preventiva tar-riskju involut fuq ix-xoghol in dizamina, datat it-8 ta' Mejju, 2007, (ara foll 93), jirrizulta sintetikament is-segwent:
- 18.1. Illi gie elenkat ix-xoghol li ried isir fuq is-sitt in dizamina;
- 18.2. Illi gie elenkat it-tagħmir protettiv li kellu jigi uzat fuq l-istess;
- 18.3. Illi fost it-tagħmir involut gie wkoll indikat il-bzonn ta' apparat għall-protezzjoni tal-ghajnejn (ara foll 102);

Ikkunsidrat:

19. Illi jirrizulta statutorjament pacifiku li hu l-obbligu tas-socjeta` intimata li taccerta ruhha li jkollha l-mizuri kollha protettivi u preventivi biex tittutela u tipprotegi l-inkolumita` tal-impjegati tagħha u ma tipperikolax is-sahha jew il-hajja tagħhom fuq ix-xoghol li tassenjalhom;
20. Illi għalhekk hu pacifiku li l-istess socjeta` intimata hi statutorjament dovuta li tipprovdi t-tagħmir adegwat u li tipprovdi dak li hu komunement magħruf bhala “*a safe system*”

of work” u “*a safe place of work*”, senjatament sistema ta' xoghol fis-sigurta` f'post sigur tax-xoghol;

Ikkunsidrat:

21. Illi *stante* li jirrizulta assodat skont il-ligi li r-rikorrenti ma kienx liebes l-ghata protettiva ghal ghajnejh, (*il-googles*), dan il-fatt, fih innifsu, jikkristallizza l-inadempiment statutorju tas-socjeta` intimata li timpjega lir-rikorrenti fl-obbligu imprexindibbli taghha li tassigura l-infurzar strett ta' tali mizuri ta' sigurta` kif statutorjament impost;
22. Illi rizultat tal-istess, jirrizulta debitament ippruvat li s-socjeta` intimata naqset li tipprovdi s-sistema ta' xoghol fis-sigurta` f'post sigur tax-xoghol kif delineat, (ara paragrafu numru ghoxrin, (20.), aktar qabel);

Ikkunsidrat:

23. Illi jirrizulta assodat ukoll li r-rikorrenti naqas li jobdi l-istruzzjonijiet lilu moghtija mill-*foreman* tieghu fl-esekuzzjoni tax-xoghol lilu assenjat fil-gurnata li sehh l-incident, (ara paragrafu numru sbatax punt erbgha, (17.4.), aktar qabel);
24. Illi minflok l-istess rikorrenti jirrivela li ezegwixxa x-xoghol lilu assenjat kontra l-istruzzjonijiet espressi moghtija lilu mill-*foreman* billi kien qed jitfa' il-materjal mit-tieqa tal-kamra fejn kien ghal isfel, (ara paragrafu numru ghaxra punt sitta, (10.6.) aktar qabel);
25. Illi dan ix-xoghol, kif ezegwit mir-rikorrenti kontra l-istruzzjonijiet espressi lilu moghtija mill-*foreman* tieghu, hu wkoll ikkonfermat mill-kollega tal-istess rikorrenti li kien ukoll qieghed jahdem fis-sit *de quo*, (ara foll 103);

Ikkunsidrat:

- 26.0. Illi in vista tal-premess, jirrizulta assodat skont il-ligi, li r-responsabbilita` tal-incident in dizamina tistrieħ kemm fuq:

- 26.1. **Is-socjeta` intimata:** li ma pprovdietx sistema ta' xoghol fis-sigurta` f'post sigur tax-xoghol, u fuq
- 26.2. **Ir-rikorrenti:** li ma obdiex l-istruzzjonijiet specifici lill moghtija mis-superjuri tieghu biex b'hekk agixxa b'imprudenza u negligenza;
27. Illi tenut kont tac-cirkostanzi kollha tal-akkadut kif fuq dettaljatment elenkati jirrizulta assodat li huma dawn iz-zewg (2) rizzultanzi indikati fil-paragrafu precedenti li flimkien u kumulattivament taw lok ghall-event dannuz in dizamina;
28. Illi konsegwenza tal-istess, il-htija tal-incident in ezami ghandha tigi maqsuma ugwalment bejn il-kontendenti;

Ikkunsidrat:

29. Illi ghall-finijiet ta' likwidazzjoni ta' danni ir-risoluzzjoni tal-istess tippertja fuq l-artiklu 1045 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta, li jiddetermina il-kwantum tar-risarciment li jista' jigi riskontrat;
- 30.0. Illi fir-rigward jinghad sintetikament is-segwent:
- 30.1. Illi r-rikorrenti jirrizulta li baqa' fl-impjieg tieghu mas-socjeta` intimata anke wara l-incident in dizamina, (ara foll 17 u 74);
- 30.2. Illi pero` id-dizabilita` li r-rikorrenti soffra rizzultat tal-incident in dizamina hi wahda ta' natura kospikwa, (ara paragrafu numru ghaxra punt tmienja, (10.8.), aktar qabel u foll 53);
- 30.3. Illi l-implikazzjonijiet ta' tali dizabilita` hekk riskontrata jirrizultaw li huma pjuttost negattivi, senjatament:
- 30.3.1. Riduzzjoni serja tal-kapacita` lavorattiva tar-rikorrenti;
- 30.3.2. Riduzzjoni serja fl-opportunitajiet li r-rikorrenti jista' jkollu biex isib xoghol alternattiv;

- 30.4. Illi jigi sottolineat f'dan l-istadju li *nonostante* li r-rikorrenti baqa' attiv fil-kamp lavorattiv wara l-incident *de quo*, fih innifsu dan mhux ta' ostaklu għall-ghoti ta' kumpens anke bħala *lucrum cessans*;
- 30.5. Illi kif qalet il-**Prim'Awla tal-Qorti Civili** fil-kawza fl-ismijiet **Magro vs. Busuttil**, datata d-**9 ta' Dicembru, 1982**:
- “... il-fatt hu li wara l-incident, l-attur gie prekluz jagħmel xogħol li kien ikun jista' jagħmel kieku ma korriex, u għal dan it-telf hu għandu jigi kkumpensat”;
- 30.6. Illi f'cirkostanzi bħal dawk in dizamina, il-**Qorti tal-Appell**, fis-sentenza tagħha fl-ismijiet **Gatt vs. Carbone nomine** datata s-**7 ta' Lulju, 1998**, xorta wahda ddekretat kumpens lis-sinistrat *nonostante* il-fatt li dan baqa' fl-istess impjieg tieghu, u addirittura anke zdied fis-salarju tieghu, (ara wkoll **Zerafa vs. Sacco** deciza mill-**Prim'Awla tal-Qorti Civili** datata l-**1 t'Ottubru, 2003**, u **Josef Farugia vs. Thomas Tanti**, datata s-**7 ta' Lulju, 2004**, tal-istess qorti;

Ikkunsidrat:

31. Illi *nonostante* s-suespost, ir-rikorrenti inkredibilment jonqos milli jipprezenta provi rigwardanti d-dhul ekonomiku tieghu, u b'hekk dan ma jippermettix lil din il-qorti tanalizza t-talba tar-rikorrenti għad-danni li seta' soffra rizultat tal-incident *de quo* u tiddeciedi fir-rigward;
32. Illi konsegwentement tqis li r-rikorrenti naqas li jipprova t-talba tieghu fir-rigward;

DECIDE:

- 33.0. Illi in vista tal-premess din il-qorti tqis li r-rikorrenti pprova t-talbiet tieghu rigwardanti r-risponsabbilita` parzjalment kif fuq stabbilit:

- 33.1. Illi ghalhekk, tistabbilixxi li r-responsabbilita` tal-incident in dizamina ghandha tkun maqsuma ugwalment bejn ir-rikorrenti Anthony Joseph Galea u s-socjeta` Vassallo Builders Limited;
- 33.2. Tiddikjara li *stante* li r-rikorrenti naqas li jipprezenta l-provi minnu rikjesti in sostenn tat-talba tieghu rigwardanti d-danni minnu rikjesti, u dan anke wara t-trapass ta' zmien ezageratament twil mid-data li fiha giet inizjata l-kawza, tqis li allura naqas li jipprova din it-talba tieghu ghad-danni rikjamati u ghalhekk, tirrespingi l-istess talba;
- 33.3. Illi in vista tad-delikatezza tal-kaz l-ispejjez ta' din il-procedura huma a karigu tas-socjeta` intimata fuq riferita.

Onor. Imhalled Silvio Meli

DECIZJONI FINALI